

Naturlig endring?

av Oskar Puschmann, NIBIO.

Bio-konferansen 2016; Sabima 20 år. NATURLIGE LØSNINGER. Hotel Bristol, Oslo, 4. November 2016.

1885–2012: Vermafossene i Romsdalen. 1935–2016. Veiparti ved Borre, Vestfold. 2008–2016. Skålbergsetra i Nord-Odal.

Foto: Axel Lindahl og Anders Beer Wilse, Norsk Folkemuseum & Oskar Puschmann, NIBIO.

26/6-16

BLANKVANDS-BRÅTEN

Norsk natur- og kultur er og blir avhengig av ildsjeler og frivillige foreninger

1903. Forening på Nordmarkstur.
Blankvannsbråten, Oslo kommune.
Foto: Hans Møller Gasman, Oslo Bymuseum.

Gratulerer Sabima med 20 år!

2016. Blomstervandring.

Dagens mest naturlige endringer havner sjelden i glass og ramme!

1932. Anita Halvorsen med kompis.
Vestly på Vasskalven. Tjøme kom.,
Vestfold. F.: Walther Halvorsen, © Peik Ellingsen.

2015.

Våre eldste fotografier er fra en epoke hvor norsk jordbruk var på sitt mest omfattende

1890: Torpo i Hallingdal.

Ål kommune, Buskerud.

Foto: Axel Lindahl, © Norsk Folkemuseum.

2004.

Landskapsfotografier; kun øyeblikksbilder i en evig endringssyklus

1938. Skålvær kirke på Helgelandskysten. Alstahaug kom., Nordland.

Foto: Anders Beer Wilse, Norsk Folkemuseum.

2015.

Noen landskapstyper endrer seg tilsynelatende lite

1886. Besseggen med Bessvatn og
Gjende i Jotunheimen. Vågå / Oppland.
Foto: Axel Lindahl © Norsk Folkemuseum.

2016.

31.07.1886

04.08.1896

31.07.2016

03.08.2014

Dokumentasjon av norsk kvartærgeologi og vegetasjonshistorie

1889. Engabreen, brearm fra Svartisen.
Meløy kommune, Nordland.

Foto: Axel Lindahl © Norsk Folkemuseum

2010.

Tilbakeblikk: For bedre forstå tidligere generasjoners liv og arbeid

**1889. Fossum i Sunnfjord. Jølster
kommune, Sogn og Fjordane.
Foto: Axel Lindahl, Norsk Folkemuseum.**

2013.

Jordbrukets hovedregel: Å overlate gården til neste generasjon i bedre stand enn det man selv overtok

1975. Fireåring med tohjuling.
Grinde. Leikanger / Sogn og Fjordane.
Foto: NN, Roald Lunde (priv.).

2016.

Ca. 1925. Nes gård. Kvam Herad, Hordaland.

Foto: Anton Tellefsen, © Kåre Nes.

1925 & 2011. Nes gård. Kvam herad, Hordaland. Foto: NN.

1905 & 2014. Røis gård. Frogn kom., Akershus. Foto: NN, © Svein Holsen (privat).

Da *Bygde-Norge* sluttet å gå i takt

1960. Ytter Skardalen. Kåfjord
kom., Troms. Foto: ?, Per Larsen (priv.)

**160.000 gårdsbruk
nedlagt siden 1960**

2013.

Da både eier, ku og ressurs gikk ut av bruk

1962. Bjellekua på Råvollen i
Budalen. Midtre Gauldal kom.,
Sør-Trøndelag. Foto: Jens Voll.

2016.

Hvem berøres av landskapsendringer?

1970. Åslia, Vangrøftdalen. Os
kom., Hedmark. Foto & © *Per Ryen*.

2012.

Alle mennesker kan oppleve sorg over ulike typer endringer

2012. Eventyrskogen som forsvant
- et sted på Finnskogen.

Kongsvinger kom., Hedmark.

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

2014.

Norsk skogbruk i ett 100-års perspektiv

Norges skoger; en av landets aller viktigste ressurser i fortid, nåtid og framtid.

Norsk jordbruk i ett 100-års perspektiv

1968. Alstadhaug. Levanger
kommune, Nord-Trøndelag.

Foto & © Aune Forlag AS.

2004.

Norske fiskeressurser i ett 100-års perspektiv

1910. Torskefiskere i fiskeværet
Ballstad. Vestvågøy kom., Nordland.
Foto: Anders B. Wilse, Norsk Folkemuseum.

2015.

Norges vannkraftressurser i ett 100-års perspektiv

1886. Andfossen i Tesseelva. Lom / Oppland.

Foto: Axel Lindahl © Norsk Folkemuseum.

2016. AS Eidefoss kraftverk i Tesseelva.

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

1885–2012: Vermafossene i Romsdalen.

1886–2011. Øvsthusfossen i Hardanger.

1890–2014. Rjukandefoss i Hemsedal.

**Mange av våre lettest tilgjengelige
«turist» fossefall er fortsatt bevart**

Norsk vindkraft i ett 100-års perspektiv

**2006. Fakken og Fakkeheia på
Vannøya. Karlsøy kom., Troms.**

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

2013.

skog+
landskap

Norsk elektro- utvikling i ett 100- års perspektiv

2009. Kraftgate ved Lundeteigen -
Skjelbred, Øvre Eiker / Buskerud.
Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

2015.

Landskap gått ut på både bruksform og dato

Gradvis tilgroing i gammel lynghei. Sande kom., Møre og Romsdal.

2007. Gammel lynghei. Snipsrøyr. Hareid kom., Møre og Romsdal.

En klimavennlig skog er ikke nødvendigvis en folkevennlig skog

**2008. Skålvær. Alstahaug
kommune, Nordland.**

Foto: Lise Hatten, Miljødirektoratet .

2015.

Landskapet – et tverrfaglig studieobjekt

FRAMTIDSSKOGEN – mer enn bare trær?

I dette plantefelt er det vanskelig å se tilstedeværelsen av andre fagområders interesser.

Fjerning av gran- plante- felt.

2009. Jølle,
UKL Vest-
Lista.

Foto: Ole St.
Gusdal, FMLA
Vest-Agder.

2015. NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOLOGISKE

Gjengroing? Hvor og hvordan?

**1906 Bjarkøy kirke, Bjarkøy kom., Troms,
Foto: A.B. Wilse, © Norsk Folkemuseum**

2006 Bjarkøy kirke, Bjarkøy kom., Troms.

Norsk gårdsbruk fram til 1960: Arealbrukssituasjon innmark og gårdsnær utmark.

Norsk gårdsbruk mot 2020: Utvikling mot at kun lettdreven jord holdes i hevd?

Gjengroing i utmark

**Ca. 1935. Tisleidalen i Valdres.
Nord-Aurdal kommune, Oppland.
1938. Skålvær kirke på Helgelands-
kysten. Alstahaug kom., Nordland.**

Foto: O. Neste, Valdresmuseet.

Fra snaubergskyst til buskkrattkyst

Flekkerøy - Mot Oksøy Fyr 33980
Wise, Enerch

1929. Flekkerøy mot Oksøy fyr.
Kristiansand kom., Vest-Agder.
Foto: Anders B. Wilse, Norsk Folkemuseum.

2007.

Lavfjellets kultur- landskap i endring

**1885. Utvikfjellet, Stryn
kommune, Sogn og Fjordane.**

Foto: Axel Lindahl © Norsk Folkemuseum

2012.

Tidligere seterdal i gjengroing: 1994 – 2004 – 2014.

Heimdal i Hemsedal kom., Buskerud

NIBIOs statsoppdrag er å dokumentere og formidle om ulike landsk.endringer

1994. Heimdalen i Hemsedal, Buskerud.

2004.

2014.

Utsikta forsvinn – Norge gror att

■ Kongevegen i Hemsedal blir grøn stig ■ Skogen tek tilbake Heimdalen ■ Store endringar i landskapet

20 år etter at den gamle Kongevegen gjennom Heimdalen i Hemsedal vart opna som kulturstig, er han i ferd med å bli slukt av bjørkeskog.

BERNT IVAR BEGGU bil@hallingdølen.no

Det er ikkje lett å forstå at den gjengrodd stigen gjennom Heimdalen ein gong var ein riksveg og ein hovudveg mellom aust og vest.

På 1990-talet vart han pussa støv av og skilta som kulturstig. I dag er det knapt mogeleg å sjå noko anna enn skog der du går.

– Det er som ein grøn tunnel. Opplevingskvaliteten er kraftig redusert. Det er få stader langs vegen som gir deg noko særleg anna enn ro, seier Oskar Puschmann.

Foto frå same stad
Det er gått to tiår sidan landskapsforvalteren først gong stilte seg opp med kamera i Heimdalen.

I 1994 var han engasjert av Hemsedal kommune for å ontale kulturlandskapet. Besøket resulterte i sluttrapporten «Et landskaps kulturkvaliteter».

I 2004 kom han tilbake som seniorrådgjevar i Norsk institutt for skog og landskap for å sjå kofete landskapet hadde endra seg.

På same dato var han nyleg tilbake for tredje gong, 20 år sidan første besøk. Endringane er dramatiske.

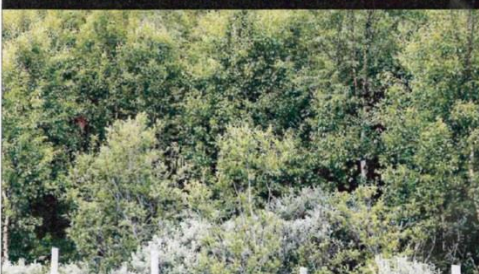
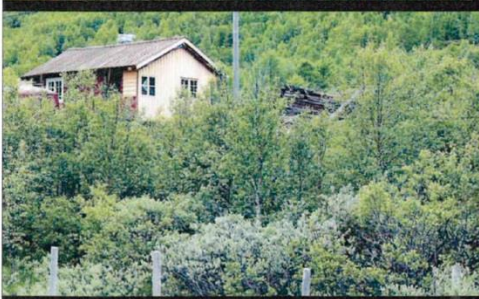
Landet gror igjen
Det som skjer i Heimdalen er på ingen måte unikt. Mykje gammalt jordbrukslandskap grov igjen over heile landet. Mindre stølsdrift, beiting og hogst i utmark er hovudsaka. Puschmann viser til at vel 25.000 hender har gått seg berre sidan 2000.

– Då er det rett og slett færre flittige hender som kan halde vegetasjonen tilbake. Mange stader må lokalsamfunnet lære seg å leve utan den fremste landskapsforvalteren.

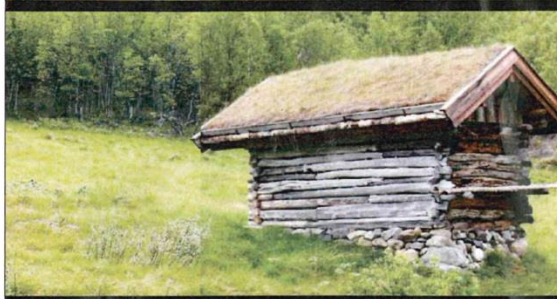
– Attroing er uunngjeleg?
– Med færre aktive gardbrukarar og gardar med husdyr som kan beite ned og halde landskapet ope, er det vanskeleg å halde så mange kulturminne i hevd. Me må velje ut nokre område.

Samarbeid og prioritering
Grunneigarane må vurderer kva dei vil, eventuelt i allianse med hytteeigarar. Der ein får til ein kombinasjon av driftige grunneigarar, engasjerte hytteeigarar og det offentlege, som ser seg ut enkelte område ein vil satse på, kan ein få til langskigte høgingar.

– Langskigtheit er stikkordet. Utan ein plan for 10–20 år må

MINNE Å SJÅ PÅ: Turistar kunne sjå Ståstadstølen på riksveg 52 i 1994. I 2004 vart bygget renoveret, men i 2014 er det umogeleg å sjå den gamle stølsvollen. (FOTOAR: OSKAR PUSCHMANN)

FRAM OG TILBAKE: Før lina på Vårstalen vart sett i stand stod ho til nedfalls og etter at det vart gjort gjort vart ho redda, men i dag er Bjørkeskogen i ferd med å ta over. (FOTOAR: OSKAR PUSCHMANN)

ein kanskje vurdere om det er nokon vits, seier Puschmann.

Kulturstig

Det som går gjennom Heimdalen vil knapt sjå at vegen har murar og kantstein frå tidleg 1800-talet. Etter å ha passert Øygard, ein gammal stul som er i ferd med å bli slukt av bjørkeskogen, kjem ein til Vårstalen. Blå par loer vart sett i stand på 90-talet. Området vart gjerd

inn med tanke på å ha beitedyr der, og ein rasteplass vart etablert. Den toffe vinteren har for lengst rive ned gjerdet som seinare vart fjerna heilt.

– Det var nok ein god intensjon om å ta vare på dette som eitt kulturminne, men innsatsen som vart gjort står i dag som ei påminning om at ein må tenke langskigtig. Ressursar som blir sett inn over ein kort periode er i ettertid nesten bortkastet, viss ein

viss ein ikkje samstundes har ein plan for vedlikehald, seier Puschmann. Fotografen reknar med at han ikkje kjem til å sjå noko som helst frå rasteplassen neste gong han kjem tilbake for å refotografere.

Må velje det nære
Utan beitedyr og esterdrift blir truleg Vårstalen for perifer til å halde ved like.

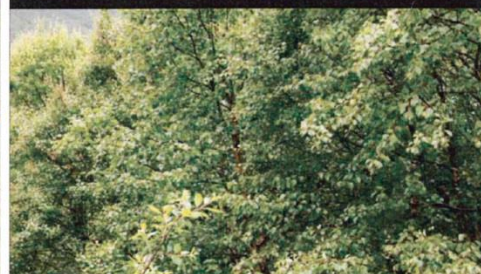
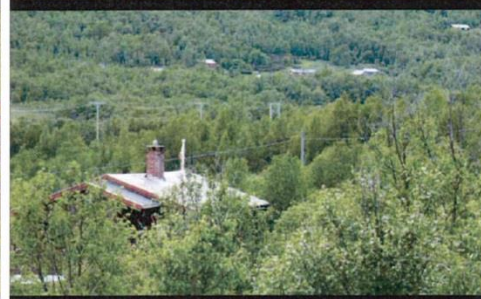
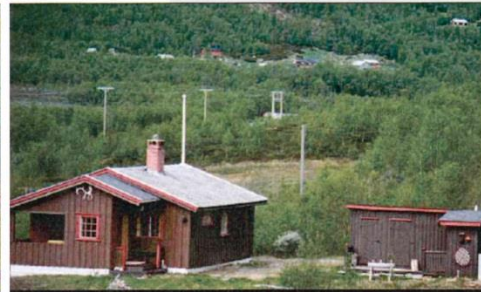
– Det gjeld å bruke område

som ligg inntil naturleg drive areal. Ligg det langt unna, bli det vanskeleg. Eg trur dette er ei viktig erfaring i forhold til kor ein set inn tiltak, seier Puschmann, som er rask med å ta bøndene og dei som overtok tidlegare landbruksseigedomar i forvar.

– Me er raske til å fordømme, men me glemmer at det ligg mykje tid og arbeid bak. – Færre og større bruk er jo

Med færre aktive gardbrukarar med husdyr, som kan beite ned og halde landskapet ope, er det vanskeleg å halde så mange kulturminne i hevd.

OSKAR PUSCHMANN, NORSK INSTITUTT FOR SKOG OG LANDSKAP

UTSIKT: Frå kongevegen var det i 1994 eitt og anna å feste blikket på. I dag er det mest berre skog. (FOTOAR: OSKAR PUSCHMANN)

ein ønska politikk?

– Akkurat dette er ikkje eit resultat av dagens politikk. Det er ein trend over tid. Ein del jord blir halde ved like ved at nabobruket nyttar jorda, men erfaringsmessig blir det berre «eggeplommeslått». Mellom 25–40 prosent av områda, ofte i utkanten, ligg i brakk og grov igjen.

– Færre og større bruk er jo

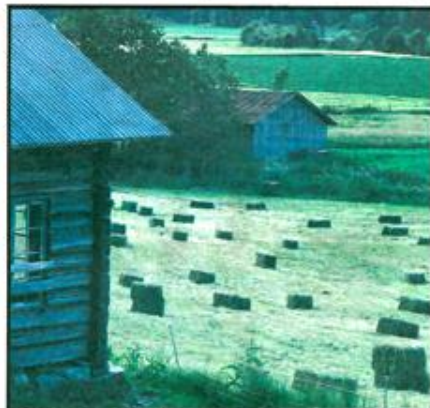

VED PÅ: Hallingdølen 10
MED KAMERA: Oskar Puschmann.

TOKKE 1972-2008: Bildet er fra Herassstøyen i Tokke kommune og viser en ødelagt, men fortsatt lys og åpen støvelvoll med sau på beite i 1972. I 2008 er vollen helt tilgrodd, men man kjenner igjen steinene i forkant.

FOTO: KJETIL VIESTAD FRA DALEN
FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP

SELJORD 1991-2007: Bildet er fra Flaftal i Seljord og illustrerer hvordan tilgroing av smale vegetasjonskanter kan bidra til redusert utbytning. Kanter og kulasser øker følelsen av at landskapet har grodd igjen – selv om jordbruksrealene fortsatt er holdt i hevd.

FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP

VINJE 1969-2008: Bildet er fra Austla i Vinje og viser hvordan gjengroing langs et vassdrag kan bidra til redusert utbytning over en jordbruksgrønn.

FOTO & © ALNE KUNSTFORLAG AS
FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP

HURDAL 1971-2008: Bildet viser Kjerringsteinen i Tuddal, en kjent og oppskrift blokkstein nær både seter, hotell og flyttur. Så lenge vedhogst og beiting ble praktisert, var Kjerringsteinen et ruvende element i landskapet. Da utmarksbrøken opphørte ble den gradvis glemt, etter som kraft og trær vokste til. I norsk utmark fins det utallige slike glemt «eventyrtetner».

FOTO: ANDERS BEER WILSE, © NORSK FOLKEMUSEUM
FOTO & © OSKAR PUSCHMANN, SKOG OG LANDSKAP

Gror igjen uten hogst og beitedyr

SKIEN: Norsk institutt for skog og landskap har dokumentert konsekvensene av mindre beitedyr og skogsdrift i Telemark. Et beiteprosjekt i fem kommuner skal bekjempe at kulturlandskap gror igjen.

STINE SOLBÅKKEN

stine.solbakken@nhi.no

Billedokumentasjonen fra skog og landskap viser hvordan terrenget endrer seg i takt med redusert landsbruksaktivitet i distriktene. Og motsett, i områder der man har et bevisst forhold til landskapet, er kulturlandskapet bevart.

BOR IKKE I BYGDA

Både turistmålingen, Innbyggers-

ne og bondens selv ønsker å utnytte beite og holde vegetasjonen ned. Likevel grov trær og busker som aldri før. Utviklingen skyldes blant annet at mange som eier gård og grunn ikke bor fast i bygda.

I tillegg blir det stadig færre aktive småbruk, som tidligere hadde beitedyr som ryddet i lokalmiljøet.

SELJAN-SAU TIL FJELLS

Leder i Telemark bondelag, Kjell

Sølvend, kan bare se ut på sitt eget hjemsted, Søljen, for å konstruere et mer gjengrodd landskap.

– Vi har vært mange sauebønder i Søljen. Nå er det fire igjen, som har holdt dyra på immarksbeltet på grunn av rødsgrønt.

Tre av oss sender nå saueier til fellesbeite for å unngå gaupetap.

Stadig færre beitedyr er derfor merkbart i landskapet.

Et isårig beiteprosjekt i Telemark, Aust- og Vest-Agder er i

en avsluttende fase. Målet har vært å finne tiltak, som kan minimere til og øke beitebruket.

FORSØMMER DET BRATTE

– Der bonden kommer til med traktor, blir landskapet stort sett holdt i hevd. Ansjener er at bonden må benytte de flate og lette arealene for en effektiv og lønnsom drift. Det er i bratt terreng, der bare busedyr kan rydde, at gjengroingen er mest tydelig, konkluderer leder for

beiteprosjektet, Hans Jürgen Aase.

TILTAK

Vigålid i Vinje, Nordbygda i Nissedal, Sasland i Hurdal, Tinn og Sjødal i Tinn og Skjold i Tokke er de fem områdene, som har deltatt i beiteprosjektet i Telemark.

For to millioner prosjektpenger skal beiteaktiviteten økes i de tre fylkene, blant annet ved å opprette kontakt mellom grun-

neiere og bønder for å utnytte beitearealer. Det jobbes med en beitebruket, der grunneiere kan melde inn beiteareal til kommunene.

OPPRETTE KONTAKT

– I prosjektet har vi vurdert beitemuligheter utgangspunkt i eierens behov. Erfaringsgrunnlag er at det tar tid å opprette samarbeidsavtaler, sier Aase.

– Et landskapsbeite i Nissedal, fra Nordbygda og ned til bevedalen, har for eksempel sju grunneiere. Bare en av dem bor i bygda. Det er helt klart vanskelig

å få til gode og langsiktige beiteavtaler når ikke grunneier holder til lokalt. Vi jobber med en idé, der vi kan leie areal på tross, for eksempel, slik som man for midler kjøp og salg av traktor og redskap.

VANNEVDPARAGRAF

– Finnes det virkemidler mot grunneiere for å hindre gjengroing?

– Jordbruksloven har vannevdparagrafen. Det er imidlertid vanskelig å bruke paragrafen mot ting som ikke er dyrket. Der bare busdyr kan utnytte arealene,

vil ikke paragrafen kunne benyttes, forklarer Hans Jürgen Aase. Beiteprosjektet skal oppsummere denne uka og avrundes i en rapport i desember.

FAKTA

Norske landskap i endring

TELEMARK: Nettbuden er et bidrag til å skape beiløst og engasjement rundt landskapsendringer generelt og jordbrukslandskap spesielt.

OPPLAND: Bildene som publiseres i avisene, er hentet fra prosjektet til Norsk institutt for skog og landskap «Tilbakelikk – norske landskap i endring». Bildene er gjenlagt med tillatelse fra instituttet og deres samarbeidspartner Norsk folkemusikk.

ENKELT DEBATT: Norsk institutt for skog og landskap startet dokumentasjonsarbeidet i 1998. Landskapet er en ressurs for matproduksjon, opplevelse og utdanning, derfor ønsker instituttet å øke bevisstheten på hvilken retning utviklingen skal gå.

KULTURLANDSKAP

Landskap som er priset av medlemmer hverdag og leveres gjennom flere generasjoner.

Forsømmer vi våre kulturlandskap?

Skriv et innlegg på telemarker.no

ÅPNE LANDSKAP
KREVER

KONTINUITET I
TRADISJONELLE
DRIFTSFORMER.

KAN VI FORVENTE
DET I FRAMTIDEN?

1946: 213 000 gårdsbruk
1959: 200 000 gårdsbruk
1999: 70 000 gårdsbruk
2016: 40 000 gårdsbruk

2030: > 30 000 gårdsbruk

Skal vi fortsette, investere, leie mer eller legge ned?

Småbruksbonden – Norges viktigste **rødliste** art

Det tar noen år før et nedlagt jorde gror helt igjen...

Storskala jordbruk går mot et stadig mindre mangfold

**2000. Romstad. Namsos
kom., Nord-Trøndelag.**

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

Det store mellomrommet!

2009.

FRAM I LYSET: Skjålvær kirke, før og nå.

FOTO: LISA HATTEN OG OSKAR PUSCHMANN

ETTER HØSTING: Slåttemåker i Blomsøy.

FOTO: LISA HATTEN OG OSKAR PUSCHMANN

ÅPNE OPP: Omfattende skogrydding og beitedyr har bidratt til å gjenåpne kystlandskapet i Skjålvær og Blomsøy.

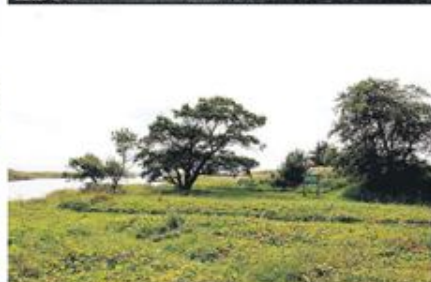
BLOMSØYA: Nytt fjes er på plass i Blomsøydalen.

FOTO: LISA HATTEN OG OSKAR PUSCHMANN

HUSENE ER BORTE: Skjålvær handelssted, og den gjenværende hagen.

FOTO: ANDERS B. WILSE OG OSKAR PUSCHMANN

ÅPENT IGEN: Kulturlandskapet i Skjålvær før og nå – etter skogryddingen.

FOTO: BORGHILD BARTH-HVEYDALA OG OSKAR PUSCHMANN

DOKUMENTERER: Landskapsgeograf Oskar Puschmann benytter re-fotografering som metode når han dokumenterer endringer i jordbruks kulturlandskap.

FOTO: LARS SANDEVIK DALEN

PROSJEKT. – Dette er en glad-ak, sier landskapsgeograf Oskar Puschmann fra Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) på Ås.

Puschmann har nettopp besøkt området Blomsøya – Hestmyrdal – Skjålvær i Alstahaug, øyer som de siste årene har vært en del av et landsomfattende prosjekt som skal bevare kulturlandskapet.

Av 22 utvalgte områder i Norge, ligger to utvalgte i Nordland, hvorav øyene i Alstahaug er det ene.

– De 22 områdene får årlig tilskudd 14 millioner kroner som skal brukes på å tilbakeføre kulturlandskap som har gått tapt, sier Puschmann.

RESULTAT. Med utgangspunkt i fotografierne til de gamle landskapsfotografene Axel Lindahl og Anders B. Wilse, har Puschmann andre steder i Norge fotografert på nytt de samme stedene 80-150 år senere.

– Bildene viser jo ofte dramatiske endringer. Mye har grodd igjen, og noen steder har det skjedd store omveltninger i samfunnslivet som manifesterer seg i et endret kulturlandskap, sier Puschmann.

I Alstahaug har Puschmann re-fotografert privat innsamlende bilder. Som bildene i denne artikkelen viser er resultatene i Skjålvær merkbare. Ikke bare er skog ryddet vekk. Enger og slåt, og i beiteland har Fim Grevnevik hatt rundt 60 sauer på beite. – Både jeg og vilføringen har ryddet skog. Jeg har slått innmark de siste årene, sier Grevnevik.

– Håndyr i marka er nøkkelen til å holde landskapet åpent. I Skjålvær har man oppdelt en veldig flom tilbakeføring til beitelandskap. Her ser vi klart forskjellen mellom et Norge med og uten landbruk, sier Puschmann.

SITKA. I Skjålvær har Sitka-gran blitt ryddet i det siste, ikke minst rundt kirka og tiliggende bebyggelse.

– Hva er ditt syn på planting av barskog, som Sitka, i kystlandskapet?

– Skogen er en fantastisk ressurs. Men mye planting på de mest værharde stedene er bortkastet, det gir ikke skikkelig tilvekst. Noe av planting som har foregått har hatt for lite omtanke for å skape god skog. I Skjålvær er målet å bevare landskapet preget av fiskerbonden. I dette miljøet vil treplanting være negativt også for friluftslivet, og hensynet til mangfold av tradisjonelle dyre- og plantearter.

■ «Tilbakeblikk – norske landskap i endringer» finnes nå både som utstilling og som nettsider Tilbakeblikk.no.

Tekst: Morten Hofstad

ÅPNET: Området ved hagen i Skjålvær er åpnet igjen.

BEGGE FOTO: RAZANA GHANI BYE

POLITISKE BILDER: **Bilder som viser** **hva midlene brukes** **til = VIKTIGST!**

2008. Gammelsetra i Kjurredalen. Os kommune, Hedmark.
Foto & © Ola Krog.

2012.

Mangel på beitedyr en økende utfordring for mange verdf. kulturmiljø

2012. Alpakka som beitedyr på Svartorsetra i UKL Nordmarksplassene. Oslo.

Foto & ©: Ragnar Svartor (privat).

2015. Uten beitedyr.

Dragehoder på vandring

1995. Dragehode ved Svartsetra i
Nordmarka. Oslo kommune.

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

2015.

Hvordan øke kunnskapen om landskapet skiløypene går gjennom?

Mars og juli 2015. Skiløype og artsrik slåtteeng ved Blankvannsbråten i Nordmarka. Foto & ©: Oskar Puschmann.

Hvem har ansvaret for å bevare biologisk mangfold?

1990. Artsrik veikant. Vik kom.,
Sogn og Fjordane. Foto & © Leif Hauge.

2009. Sprøytet grøftekant.

Meningsløst å frede arter hvis skjøtselen som betinger deres eksistens forsvinner

FØRSTEDAGSBREV
First Day Cover

ORKIDEER

10 frimerker à kr. 3.30 Kr. 33,-

FØRSTEDAGSBREV
First Day Cover

Produksjon av biologisk mangfold på Engan i Sørfold, Nordland.

Naturmangfoldskjøtsel m. kulturlandskapsmidler

2012. Fristilling av *Utvalgt naturtype hul*
eik. Søndre Årøy. Nøtterøy kom., Vestfold.

Foto & © Cato Andreas Erichsen.

2015.

Vestlandets lyngheier skapt gjennom brann, slått og helårsbeite

2002. Penne, Vest-Lista.

Farsund kommune, Vest-Agder.

Foto Linn Knutsen/Solveig Egeland, © FMLA i V-Agder.

Mons Kvamme fra Lyngheisenteret på Lindås.

2015.

Mange naturreservat er egentlig «kulturreservat»

20.aug. 2010. Sau slippes på beite i naturreservat, Stråholmen.

20.mai 2011. Resultat av ni måneders inngjerdet sauebeite.

Ca. 1935 & 2015. Innblikk mot bl.a. naturreservatet på Stråholmen. Kragerø kommune, Telemark.

2010 & 2015. Stråholmen naturreservat før og etter helårsbeite og manuell rydding.

Tilbakeføring av naturkvaliteter

2010. Naturreservatet på Stråholmen. Kragerø /Telemark.
Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

2015.

2009. Utsyn over Steinsvika fra Loretangen – *før kratttrydding*. Foto: ?, © FMLA Buskerud

2014.

Ildsjel, pågangsmot og gjennomføring

2008. Knut Ola Storbråten har et mål: Gjenåpne Skålbergsetra. Nord-Odal kommune, Hedmark.

Foto: NN, Museet Odalstunet / Puschmann, NIBIO.

2013.

Buskeruds mest artsrike slåtteeeng i forfall og gradvis gjenoppstandelse

1993. Uvdal kikkrebygd. Nore og Uvdal kommune, Buskerud. Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

2002. Bruksopphør og gradvis gjengroing.

2014. Tatt i bruk som beite.

Er jordvern en del av et norsk naturvern?

2012. Elvestad. Hobøl / Østfold.
Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

2015.

Brynsveien
Bærumsveien

DAVID J. PHILLIPS
DALL'S BUDGES

7

Morgendagens byutvikling sett med gårsdagens briller

1904. Sandvika mot Kolsåsstoppen.
Bærum kommune, Akershus.

Foto: Anders Beer Wilse, Norsk Folkemuseum.

2016.

Landskap *vil* og *skal* alltid være i endring, **MEN** kan vi selv bestemme hvordan?

1886: Storeåne ved Torpe og
Rogn. Vang kommune, Oppland.

Foto: Axel Lindahl, © Norsk Folkemuseum.

2010.

NB! Følg oss også gjærne på Facebook!

TILBAKEBLIKK.NO

Søk: Fylke

Bildepar og Info 1994-2004. Løkjestølane, Hemsedal kommune, Buskerud X

1994-2004. Løkjestølane, Hemsedal kommune, Buskerud

Når et jordbrukslandskap over tid endrer seg lite, skyldes det gjerne at de samme driftsformene, den samme arealbruken og evt. det samme antall betedyr årvisst får lov til å "prege" arealene. Når noen av disse faktorene endres, endres også landskapet gradvis. Bildene fra Løkjestølane i Hemsedal viser dette. Tradisjonell seterdrift, med betedyr og slått, har her ført til at landskapet framstår som lite forandret gjennom denne 10-års perioden. Unntak er et det nye huset mellom fjøs og seterhus.

Oskar Puschmann & Oskar Puschmann

meny

- Lag-på-leg
- Zoom færnhå
- PDF - faktaark
- Last ned

Facebook Wall

Liker 417

Språk / Language / Sprache

**Takk for
oppmerksomheten!**

*1957. Ved «Steinle»
– på veg heim frå stølen.
Foto: Johannes Torp*